

MAKTABGACHA TA`LIM KLASTERI RAQOBATBARDOSH KADRLAR TAYYORLASH MEXANIZMI SIFATIDA

Chirchiq davlat pedagogika universiteti,

Maktabgacha ta`lim fakulteti 2-bosqich talabasi

Ergasheva Nodira Ulug`bek qiz

ergashevan186@gmail.com

Annotatsiya: Maktabgacha ta`lim klaster yondashuvini tadbiq etish uchun, ta`lim kontekstida klaster sharoitini yaratish muhim vazifa hisoblanadi. Klaster sharoiti esa, barcha ta`lim turlarining umumiy maqsadlari va xususiy manfaatlarini inobatga oladigan hamkorlikdagi o`quv reja va o`quv dasturlari orqali amalga oshirish to`g`risida so`z yuritilgan.

Kalit so`zlar: Klaster, uzluksiz ta`lim, infrastruktura, texnologiya, ta`lim, strategiya, subyekt.

Абстрактный: Для реализации кластерного подхода в дошкольном образовании важной задачей является создание кластерной среды в сфере образования. Отмечается, что условия кластера будут реализовываться через совместную учебную программу и образовательные программы, учитывающие общие цели и частные интересы всех видов образования.

Ключевые слова: Кластер, непрерывное образование, инфраструктура, технологии, образование, стратегия, предмет.

Abstract: In order to implement the cluster approach to pre-school education, it is an important task to create a cluster environment in the context of education. It is said that the cluster conditions will be implemented through a cooperative curriculum and educational programs that take into account the common goals and private interests of all types of education.

Keywords: Cluster, continuous education, infrastructure, technology, education, strategy, subject.

Maktabgacha ta'lim klasteri tarmoq tizimni innovatsion rivojlanishiga olib keladi. Ma'lumki, har qanday tarmoqning innovatsion rivojlanishi tegishli ilmiy asossiz rivojlanmaydi.

Ta'kilash joizki, uzluksiz kasbiy ta'lim tizimining tarkibiy qismi sifatida maktabgacha ta'lim klasteri turli darajadagi ta'lim muassasalri orasidagi aloqani mustahkamlash, talabalarning amaliy tayorgarlik sifatini yaxshilash, o'quv jarayonini samaradorligini oshirish va maktabgacha ta'lim tizimida izchillik va integratsion jarayonlar tamoyilini amalga oshirish imkonini beradi.

Maktabgacha ta'lim klasteri – bu asosan bo'g'in ichidagi gorizont al aloqalarga asoslangan ilm fan-texnologiya-biznes innovatsion zanjiridagi ta'lim, o'zaro ta'lim va mustaqil ta'lim vositalari tizimidir. Shu bilan birga ta'lim klasteri – bu —oddiy insonl ni tayyorlash bo'yicha vertikal munosabatlar bilan bog'langan va ko'rsatilgan mahsulotni ishlab chiqarish bo'yicha texnologiyalar bilan almashish bo'yicha gorizont al munosabatlari bilan bog'langan ijtimoiy institutlar yig'indisidir. Shunday qilib, maktabgacha ta'lim klasteri – bu tarmoqqa tegishlilik belgisi va tarmoq korxonlarai bilan hamkorlik munosabatlari bilan birlashgan ta'lim muassasalarining o'zaro bog'liq majmuasidir.

Inson faoliyatining o'ziga xos turi sifatidagi maktabgacha ta'limning uzluksizligi, ushbu uzluksizlikni avvalgi umumlashgan tajriba va uni aniq faoliyat maxsulini olish uchun qo'llashni bilish bilan bog'liq bo'lgan nazariy va amaliy tomonlari uzluksiz maktabgacha ta'lim tizmining integrativ ta'lim tuzilmasi bo'lgan ta'lim klasterida amalga oshadi.

Maktabgacha ta'lim klasterining samarali rivojlanishi uning muvaffaqiyatiga ta'sir ko'rsatuvchi quyidagi shart-sharoitlar va omillarga bog'liq:

talabga javob beradigan texnologik va ilmiy infrastrukturaning mavjudligi;

qatnashchilarning o`zaro hamkorlikka ruhiy jihatdan tayyorligi;

klaster subyektlari o`rtasida axborot almashishni ta`minlovchi kuchli axborot texnologiyalari.

Bularga qo`shimcha ravishda quyidagilarni ham keltirib o`tish lozim:

- ta`lim klasterini rivojlantirishning turli darajalardagi mustahkam strategiyasining mavjud bo`lishi;
- tajribadan o`tkazishga yo`naltirilgan dastur va loyihalarni boshqarish hamda amalga oshirishning samarali mexanizmlarini qo`llash imkoniyati;
- ta`limni klasterlashtirish bilan bog`liq ilmiy-amaliy ishlarni muvaffaqiyatli amalga oshirish;
- ularda samaradorlikka erishish uchun mavjud texnologik va ilmiy infrastrukturani jarayonga moslashtirish;
- ta`lim klasteri subyektlarida targ`ibot-tashviqot ishlarini amalga oshirish vositasida ularning mazkur innovatsion jarayonni to`la anglab yetishlariga erishish, hamkorlik ko`p tomonlama manfaat keltirishini anglashlariga imkon yaratish;
- klasteri rivojlantirishning puxta o`ylangan strategiyasini, loyihani muvaffaqiyatli boshqarishning usul va yo`llarini ishlab chiqish;

qatnashchilar o`rtasida tezkor axborot almashish imkoniyatini yaratish va hokazo.

Demak, maktabgacha ta`limni klasterlashtirish bilan bog`liq ilmiy-amaliy ishlarni muvaffaqiyatli amalga oshirish, ularda samaradorlikka erishish uchun mavjud texnologik va ilmiy infrastrukturani jarayonga moslashtirish, subyektlarda targ`ibot-tashviqot ishlarini amalga oshirish vositasida ularning mazkur innovatsion jarayonni to`la anglab yetishlariga erishish, hamkorlik ko`p tomonlama manfaat keltirishini anglashlariga imkon yaratish, klasteri rivojlantirishning puxta o`ylangan strategiyasini, loyihani muvaffaqiyatli boshqarishning usul va yo`llarini ishlab chiqish, qatnashchilar o`rtasida tezkor axborot almashish imkoniyatini yaratish klasterining muvaffaqiyat garovi, degan

xulosaga kelish mumkin. Lekin bu juda keng koʻlamdagi tashkiliy jarayon boʻlib, koʻp vaqt va aniq maqsadga yoʻnaltirilgan faoliyatni talab qiladi.

Taʼlimni klasterlashtirish bilan shugʻullangan N.N.Davidova, B.M.Igoshev [4; 75-b.], G.E.Zaxidovalarning taʼkidlashlaricha, klasterni rivojlantirishning aniq samaralari 5-7 yilda koʻzga tashlana boshlaydi.

Taʼlimga nisbatan klaster yondashuvi boshqaruv organlariga tizim ichida samarali oʻzaro taʼsir oʻtkazish uchun muayyan vositalar bilan taʼminlash, muammolarni yaxshiroq tushunish, turli darajalardagi rivojlanishning ilmiy asoslarini rejalashtirish imkonini beradi. Bularning barchasi taʼlim klasterining katta ilmiy-amaliy ahamiyatga ega jarayon ekanligi haqidagi fikrlarni tasdiqlaydi. Taʼlim klasteri tizimning raqobatbardoshligini taʼminlovchi muhit va shart-sharoitni yaratgan holda, siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy va texnologik ahamiyati orta boradi.

Maktabgacha taʼlimni klaster yondashuvi asosida taʼlim jarayoni ishtirokchilarining kompetensiyalarini takomillashtirish bir mintaqaviy hududda joylashgan oliy va umumtaʼlim muassasalari hamkorligidagi klaster tuzilmasi asosida samarali tus oladi. Uning faoliyati subyektlarning oʻzaro hamkorlikdagi loyihalashtirilgan, huquqiy asoslar bilan taʼminlangan variativ oʻquv rejalar, dastur va loyihalarni ishlab chiqish hamda tatbiq qilish bilan amalga oshiriladi. Uzlaksiz taʼlim turlari oʻzaro hamkorlik asosidagi klaster tuzilmasini tashkil qilishda isteʼmolchilar talablariga javob beradigan ijtimoiy buyurtma yetkazib beruvchilarning alohida va integratsion faoliyat mexanizmlari va bundan kutiladigan natijalarni belgilab olish muhim sanaladi.

Maktabgacha taʼlimni klaster yondashuvini tatbiq etish uchun, taʼlim kontekstida klaster sharoitini yaratish muhim vazifa hisoblanadi. Klaster sharoiti esa, barcha taʼlim turlarining umumiy maqsadlari va xususiy manfaatlarini inobatga oladigan hamkorlikdagi oʻquv reja va oʻquv dasturlari orqali amalga oshiriladi. Taʼlim klasterida isteʼmolchining asosiy talabi taʼlim oluvchilarning oʻquv dasturlardagi nazariy bilimlar bilan birga amaliy faoliyatga ham tayyorligi, taʼlimning keyingi turi yoki ishlab chiqarishda ishni darhol boshlash va taʼlim muassasasida olingan bilimlarni muayyan vazifalarda qoʻllay olish

qobiliyatida namoyon boʻladi. Mazkur yoʻnalish boʻyicha tadqiqot olib borgan S.M.Cherdansev bunday koʻnikmalar amaliyot davomida shakllantirilishi lozim, bu esa, bir tomondan, professional bilimlarni boyitishga imkon beruvchi taʼlim jarayonining ajralmas qismi boʻlsa, boshqa tomondan, kelajakda boʻlajak mutaxassisning ish faoliyatidagi talablarga javob berishini baholash uchun —sinov muddati ham boʻlishi mumkin, degan xulosa beradi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. Prezident Sh.Mirziyoyev olimlar va yoshlar bilan fikr almashti. 31.01.2020.
<https://uza.uz/uz/posts>
2. N.Sh.Abdullayeva Maktabgacha taʼlimga klasterli yondashuv tatbiq etish orqali taʼlim sifati samaradorligini oshirish. Xalq taʼlimi ilmiy-metodik jurnali Toshkent, 2021. № 6 – B.126-130
3. N.Sh.Abdullayeva Management of Preschool Education System in Cluster Approach
<http://www.revistageintec.net/index.php/revista/article/view/2040> B1671-1680
4. Qilichova M.(2021) Maktabgacha taʼlimda elementar matematik tushunchalarni rivojlantirish muammolari.Maktabgacha taʼlim jurnali .4(Preschool education journal)
5. Qodirova F.R., Qodirova R.M. Bolalar nutqini rivojlantirish nazariyasi va metodikasi. – T., Istiqlol, 2006